12.217/8

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

KÉTNYELVŰ KLASSIKUS
K K K
KÖNYVTÁR
..217/8

France Anatole

Az árnyak miséje

La Messe des Ombres

Az eredeti teljes szöveg és hű magyar fordítása

Franciából fordította
Lehel István

NEM ADHATÓ EL.I

LANTOS A. KIADÁSA
BUDAPEST
IV. MUZEUM-KÖRUT 3

OSZK

KÉTNYELVŰ KLASSIKUS KÖNYVTÁR

8. SZÁM

V. Lipótkörút 18
1933. 1935
R 2

FRANCE ANATOLE

AZ ÁRNYAK MISÉJE
LA MESSE DES OMBRES

AZ EREDETI TELJES SZÖVEG ÉS HŰ MAGYAR FORDÍTÁSA

FRANCIÁBÓL FORDÍTOTTA

LEHEL ISTVÁN.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST, 1919. LANTOS KIADÁSA

Utasítás.

A Kétnyelvű Klassikus Könyvtár a *haladóknak* fölöslegessé akarja tenni a szótár fárasztó és időt rabló használatát, a *kezdőknek* pedig megkönnyíteni. A kezdőre elkedvetlenítő hatással van a szótárban való hosszas keresgélés, és ha meg tudja is találni az egyes idegen szavak jelentését, a legtöbbször nem bírja megállapítani az összefüggés értelmét. Ezen kívánnak segíteni a *Kétnyelvű Klassikus Könyvtár* bilingvis kiadásai, az eredeti szöveget kisérő magyar fordítások, melyek játszva beavatják a tanulót az idegen nyelv legnagyobb nehézségeibe. Az olvasó ne sokat vesződjék az egyes szavak jelentésének pontos megállapításával, engedje, hogy az idegen kifejezések *lassan* és *öntudatlanul* gyökeret verjenek nyelvérzékében, inkább olvassa el többször a szöveget, mint aprólékos és fárasztó gondossággal, és szókincse minden erőltetés nélkül, észrevétlenül fog gyarapodni és gazdagodni. Csak minél többet olvasni és minél kevesebbet forgatni a szótárt és a grammatikát!

A francia kiejtés főszabályai.

A *hangsúly* a szó utolsó *kiejtett* szótagján van.

Néma a többtagú szavak végén az *e*; minden szó végén rendesen a *d*, *g*, *p*, *s*, *t*, *x*, *z*; az *-er* szótagban az *r* is. A *h* mindig néma.

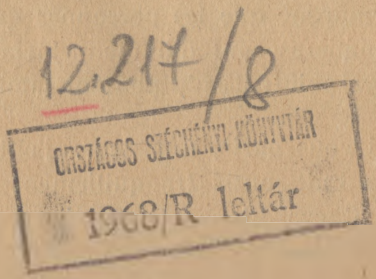
Magánhangzóknak a magyartól eltérő ejtése: *a* = rövid vagy hosszú á, mint a német a, *(malade*: málád, *gare:* gár). Az ékezet nélküli *e* egytagú szavakban, a szó elején, szó közepén (nyilt szótagban) rövid *ö*-nek hangzik *(je*: zsö; *première:* prömjer, *parlera:* parlörá),

Folytatása a füzet végén!

AZ ÁRNYAK MISÉJE
LA MESSE DES OMBRES

SCOLASTICA — SCOLASTICA

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

La Messe des Ombres.

Voici ce que le sacristain de l'église Sainte-Eulalie, à la Neuville-d'Aumont, m'a conté sous la treille du Cheval-Blanc, par une belle soirée d'été, en buvant une bouteille de vin vieux à la santé d'un mort très à son aise, qu'il avait le matin même porté en terre avec honneur, sous un drap semé de belles larmes d'argent.

— Feu mon pauvre père (c'est le sacristain qui parle) était de son vivant fossoyeur. Il avait l'esprit agréable, et c'était sans doute un effet de son état, car on a remarqué que les personnes qui travaillent dans les cimetières sont d'humeur joviale. La mort ne les effraye point: ils n'y pensent jamais.

Moi qui vous parle, monsieur, j'entre dans un cimetière, la nuit, aussi tranquillement que sous la tonnelle du Cheval-Blanc. Et si, d'aventure, je rencontre un revenant, je ne m'en inquiète point,[1]) par

Az árnyak miséje.

Íme, ezt mesélte nekem a Szent Eulália templomának sekrestyése, Neuville-d'Aumontban, a Fehér Ló lugasában, egy szép nyári estén, miközben egy üveg ó-bort ivott meg egy kedvére való halott egészségére, akit ép aznap reggel temetett el tisztességgel a földbe szép, ezüst könnycseppekkel telehintett szemfedő alatt.

— Szegény megboldogult apám (a sekrestyés beszél) sírásó volt, amig élt. Kellemes kedélyű ember volt, ami kétségtelenül állásának következménye, — mert megfigyelték, hogy azok az emberek, akik a temetőben dolgoznak, jókedvűek szoktak lenni. A halál egyáltalában nem ijeszti meg őket: sohasem gondolnak rá.

Én, aki Önnel beszélek, Uram, olyan nyugodtan lépek be éjjel a temetőbe, mint a Fehér Ló lugasába. És ha véletlenül kisértettel találkozom, egy csöppet sem félek, mert arra gondolok, hogy az ép úgy a dolga

1936. XII. 19. 1937. I. 5

cette considération qu'il peut bien aller à ses affaires comme je vais aux miennes. Je connais les habitudes des morts et leur caractère. Je sais à ce sujet des choses que les prêtres eux-mêmes ne savent pas. Et si je contais tout ce que j'ai vu, vous seriez étonné. Mais toutes les vérités ne sont pas bonnes à dire, et mon père, qui pourtant aimait à conter des histoires, n'a pas révélé la vingtième partie de ce qu'il savait. En revanche il répétait souvent les mêmes récits, et il a bien narré cent fois, à ma connaissance, l'aventure de Catherine Fontaine.

Catherine Fontaine était une vieille demoiselle qu'il lui souvenait d'avoir vue quand il était enfant. Je ne serais point étonné qu'il y eut encore dans le pays jusqu'à trois vieillards qui se rappellent avoir ouï parler d'elle, car elle était très connue et de bon renom, quoique pauvre. Elle habitait, au coin de la rue aux Nonnes, la tourelle que vous pouvez voir encore et qui dépend d'un vieil hôtel à demi détruit[2]) qui regarde sur le jardin des Ursulines. Il y a sur cette tourelle des figures et des inscriptions à demi effacées. Le défunt curé de Sainte-Eulalie, M. Levasseur, assurait qu'il y est dit en latin que *l'amour est plus fort que la mort.* Ce qui s'entend, ajoutait-il, de l'amour divin.

Catherine Fontaine vivait seule dans ce petit logis. Elle était dentellière. Vous savez que les dentelles de nos pays étaient autrefois très renommées.

után járhat, mint ahogy én járok a magamé után. Ismerem a holtak szokásait és jellemét. E tekintetben olyan dolgokat tudok, amiket maguk a papok se tudnak. És ha mindazt elmesélném, amit láttam, Ön el lenne képedve. Azonban nem minden igazság jó arra, hogy elmondják, és atyám, aki ugyancsak szeretett történeteket mesélgetni, a huszadrészét sem árulta el annak, amit tudott. Viszont gyakran ismételte ugyanazokat a történeteket, és tudtommal százszor is elmesélte Fontaine Katalin kalandját.

Fontaine Katalin öreg kisasszony volt, kire apám úgy emlékszik, hogy látta gyermekkorában. Nem csodálkoznék, hogyha akadna még e vidéken vagy három öreg ember, aki emlékszik arra, hogy hallott róla beszélni, mert Katalint szegény létére jól ismerték és nagyon becsülték. Az Apácák-utcájának sarkán lakott, abban a tornyocskában, melyet még mindig látni és amely egy, az Orsolya-szűzek kertjébe néző öreg, omladozó palotához tartozik. Félig elmosódott alakok és fölirások vannak ezen a tornyon. Szent Eulália templomának néhai plébánosa, Levasseur úr, állítása szerint az van oda irva latinul, hogy *a szerelem erősebb, mint a halál.* Természetesen, tette hozzá, ez az isteni szerelemre vonatkozik.

Fontaine Katalin egyedül élt ebben a kis lakásban. Csipkeverő volt. Ön tudja, hogy a mi vidékünk csipkéi azelőtt jó hírnévnek örvendtek. Katalinnak se

On ne lui connaissait ni parents ni amis. On disait qu'à dix-huit ans elle avait aimé le jeune chevalier d'Aumont-Cléry, à qui elle avait été secrètement fiancée. Mais les gens de bien n'en voulaient rien croire et ils disaient que c'était un conte qui avait été imaginé parce que Catherine Fontaine avait plutôt l'air d'une dame que d'une ouvrière, qu'elle gardait sous ses cheveux blancs les restes d'une grande beauté, qu'elle avait l'air triste et qu'on lui voyait au doigt une de ces bagues sur lesquelles l'orfèvre a mis deux petites mains unies, et qu'on avait coutume, dans l'ancien temps, d'échanger pour les fiançailles. Vous saurez tout à l'heure ce qu'il en était.

Catherine Fontaine vivait saintement. Elle fréquentait les églises et, chaque matin, quelque temps qu'il fît, elle allait entendre la messe de six heures à Sainte-Eulalie.

Or, une nuit de décembre, tandis qu'elle était couchée dans sa chambrette, elle fut reveillée par le son des cloches; ne doutant point qu'elles sonnassent la messe première, la pieuse fille s'habilla et descendit dans la rue, où la nuit était si sombre qu'on ne voyait point les maisons et que pas une lueur ne se montrait dans le ciel noir. Et il y avait un tel silence dans ces ténèbres que pas seulement un chien n'aboyait au loin et qu'on s'y sentait séparé de toute créature vivante. Mais Catherine Fontaine, qui connaissait chaque pierre où elle posait le pied[3]) et qui

rokonait, se barátait nem ismerték. Azt beszélték, hogy tizennyolc éves korában a fiatal Aumont-Cléry lovagot szerette, akivel titokban el volt jegyezve. Az előkelő emberek azonban semmit sem akartak ebből elhinni és azt mondták, hogy az egész csak mese, melyet azért találtak ki, mert Katalin inkább úrihölgynek látszott, mint munkásnőnek, — mert fehér haja alatt nagy szépség nyomait őrizte, mert szomorú volt az arca és mert ujján látták egyikét ama gyűrűknek, amelyeket az ékszerész két kis összefont kézzel díszített, és amelyeket a régi időkben szokás volt az eljegyzésen kicserélni. Mindjárt meg fogjuk látni, mint állt a dolog.

Fontaine Katalin szent életet élt. Járta a templomokat és minden reggel, akármilyen volt az idő, elment meghallgatni a hat órai misét a Szent Eulália templomában.

Nos, egy decemberi éjszakán, mikor szobácskájában aludt, fölébredt a harangok hangjára; abban a hitben, hogy a harangok az első misére szólnak, a jámbor leány fölöltözött és lement az utcára, ahol oly sötét éjszaka volt, hogy egyáltalán nem lehetett látni a házakat és a fekete égen egy csöpp fény se mutatkozott. És a sötétségben oly csönd volt, hogy még csak egy kutya se vonított a távolban és az ember úgy érezte, mintha minden élő lénytől el lenne zárva. Azonban Katalin, aki ismert minden követ, amelyre rálépett, és aki csukott szemmel is el tudott volna

aurait pu aller à l'église les yeux fermés, atteignit sans peine l'angle de la rue des Nonnes et de la rue de la Paroisse, là où s'élève la maison de bois qui porte une arbre de Jessé,[4]) sculpté sur une grosse poutre.

Arrivée à cet endroit, elle vit que les portes de l'église étaient ouvertes et qu'il en sortait une grande clarté de cierges. Elle continua de marcher et, ayant franchi le porche, elle se trouva dans une assemblée nombreuse[5]) qui emplissait l'église. Mais elle ne reconnaissait aucun des assistants, et elle était surprise de voir tous ces gens vêtus de velours et de brocart, avec des plumes au chapeau et portant l'épée[6]) à la mode des anciens temps. Il y avait là des seigneurs qui tenaient de hautes cannes à pommes d'or et des dames avec une coiffe de dentelle attachée par un peigne en diadème. Des chevaliers de Saint-Louis donnaient la main à ces dames qui cachaient sous l'éventail un visage peint, dont on ne voyait que la tempe poudrée et une mouche[7]) au coin de l'oeil!

Et tous, ils allaient se ranger à leur place sans aucun bruit, et l'on n'entendait, tandis qu'ils marchaient, ni le son des pas sur les dalles, ni le frôlement des étoffes. Les bas-côtés s'emplissaient d'une foule de jeunes artisans, en veste brune, culotte de basin et bas bleus, qui tenaient par la taille des jeunes filles très jolies, roses, les yeux baissés. Et, près des bénitiers, des paysannes en jupe rouge, le corsage

menni a templomig, minden nehézség nélkül eljutott az Apácák-utcája és a Plébánia-utca sarkáig, ahol az a faház áll, amelyen egy nagy gerendába Jessé fája van vésve.

1937.I.257

Megérkezvén erre a helyre, látta, hogy a templom kapui tárva vannak és hogy nagy gyertyafény árad ki rajtuk. Folytatta útját, és miután átment az előcsarnokon, egy nagy gyülekezetben találta magát, amely az egész templomot betöltötte. Azonban senkit se ismert a jelenlevők közül és elcsodálkozott, mikor látta, hogy valamennyien bársonyba és brokátselyembe vannak öltözve, tollas kalapokkal és kardokkal, a régi idők divatja szerint. Voltak ott nagyurak, aranyfogantyus hosszú sétapálcával és úrihölgyek, csipke-fejdísszel, amely diadémszerű fésüvel volt megerősítve. Szent Lajos lovagjai kezüket nyujtották a hölgyeknek, akik legyező mögé rejtették kifestett arcukat, amelyből csak a puderes halánték és, a szem szögletében, a szépségflastrom látszott.

És valamennyien zajtalanul helyezkedtek el a helyükön, és mialatt jártak, nem hallatszott sem a lépések zaja a kövezeten, sem a ruhák suhogása. Az oldalhajókban fiatal mesteremberek tömege gyült össze, barna mellényben, barchet térdnadrágban és kék harisnyában, derékon fogva a csinos, rózsaszinű, lesütött szemű leányokat. A szenteltviztartó közelében a parasztasszonyok leültek a földre, vörös szok-

1937.I.27.

lacé, s'asseyaient par terre avec la tranquillité des animaux domestiques, tandis que des jeunes gars, debout derrière elles, ouvraient de gros yeux en tournant entre leurs doigts leur chapeau. Et tous ces visages silencieux semblaient éternisés dans la même pensée, douce et triste.

Agenouillée à sa place coutumière, Chatherine Fontaine vit le prêtre s'avancer vers l'autel, précédé de deux desservants. Elle ne reconnut ni le prêtre, ni les clercs. La messe commença. C'était une messe silencieuse, où l'on n'entendait point le son des lèvres qui remuaient, ni le tintement de la sonnette vainement agitée. Catherine Fontaine se sentait sous la vue de son voisin mystérieux, et, l'ayant regardé sans presque tourner la tête, elle reconnut le jeune chevalier d'Aumont-Cléry, qui l'avait aimée et qui était mort depuis quarante-cinq ans. Elle le reconnut à un petit signe qu'il avait sous l'oreille gauche et surtout à l'ombre que ses longs cils noirs faisaient sur ses joues. Il était vêtu de l'habit de chasse qu'il portrait le jour où, l'ayant rencontrée dans le bois de Saint-Léonard, il lui avait demandé à boire et pris un baiser. Il avait gardé sa jeunesse et sa bonne mine. Son sourire montrait encore des dents de jeune loup. Catherine lui dit tout bas:

— Monseigneur, qui fûtes mon ami et à qui je donnai jadis ce qu'une fille a de plus cher, Dieu vous ait en sa grâce! Puisse-t-il m'inspirer enfin le regret

nyában, zsinóros derékban, oly nyugodtan, mint a házi állatok, mig mögöttük a fiatal legénykék álltak és nagy szemeket meresztve kalapjukat forgatták ujjaik között. És mind e hallgatag arcok úgy tüntek föl, mintha valamennyien ugyanabban az édes és szomorú gondolatban örökre megmeredtek volna.

Fontaine Katalin, miután letérdelt a szokott helyén, látta, amint a pap, két káplánnal maga előtt, az oltár felé halad. Nem ismerte sem a papot, sem a segédeit. A mise elkezdődött. Csöndes mise volt, ahol sem a mozgó ajkak hangja nem hallatszott, sem a csöngetyű csilingelése, melyet hiába ráztak. Katalin érezte, hogy rejtélyes szomszédja nézi és miután rápillantott, szinte anélkül, hogy fejét elfordította volna, fölismerte a fiatal Aumont-Cléry lovagot, aki őt szerette és aki negyvenöt éve halott volt. Ráismert arról a kis jelről, amely a lovag bal füle alatt volt és főképen arról az árnyékról, amelyet hosszú szempillája vetett arcára. A lovag vadászruhába volt öltözve, melyet azon a napon viselt, mikor találkozott vele a Saint-Léonard erdőben, vizet kért tőle és megcsókolta. Megőrizte ifjuságát és egészséges arcát. Ha mosolygott, a fogait mutatta, melyek még mindig olyanok voltak, mint egy fiatal farkasé. Katalin halkan így szólt hozzá:

— Uram, aki barátom voltál és akinek valamikor azt adtam, ami a legdrágább egy leánynak, tartson meg Isten a kegyében. Bárcsak lelkembe sugallná

du péché que j'ai commis avec vous; car il est vrai qu'en cheveux blancs et près de mourir, je ne me repens pas encore de vous avoir aimé. Mais, ami défunt, mon beau seigneur, dites-moi qui sont ces gens à la mode du vieux temps qui entendent ici cette messe silencieuse.

Le chevalier d'Aumont-Cléry répondit d'une voix plus faible qu'un souffle et pourtant plus claire que le cristal:

— Catherine, ces hommes et ces femmes sont des âmes du purgatoire qui ont offensé Dieu en péchant comme nous par l'amour des créatures, mais qui ne sont point pour cela retranchés de Dieu, parce que leur péché fut, comme le nôtre, sans malice.

Tandis que, séparés de ce qu'ils aimaient sur la terre, ils se purifient dans le feu lustral du purgatoire, ils souffrent les maux de l'absence, et cette souffrance est pour eux la plus cruelle. Ils sont si malheureux qu'un ange du ciel prend pitié de leur peine d'amour. Avec la permission de Dieu, il réunit chaque année, pendant une heure de nuit, l'ami à l'amie dans leur église paroissiale, où il leur est permis d'entendre la messe des ombres en se tenant par la main. Telle est la vérité. S'il m'est donné de te voir ici avant ta mort, Catherine, c'est une chose qui ne s'est pas accomplie sans la permission de Dieu.

Et Catherine Fontaine lui répondit:

— Je voudrais bien mourir pour redevenir belle

1935. XII. 28 - 1935. VI. 30

végre, hogy megbánjam azt a bűnt, melyet veled elkövettem; mert az az igazság, hogy fehér hajjal és közel a halálhoz még mindig nem bánom, hogy szerettelek téged. Azonban, boldogult barátom, szép Uram, mondd meg nekem, kicsodák ezek a régi módi emberek, akik ezt a csöndes misét hallgatják.

Aumont-Cléry lovag olyan hangon felelt, amely gyöngébb volt a leheletnél és mégis tisztább, mint a kristály:

— Katalin, ezek a férfiak és nők a purgatórium lelkei, akik ép úgy, mint mi ketten, megsértették Istent azzal, hogy teremtményeit szerették, akiket azonban nem taszít el magától az Isten, mert bűnük gonoszság nélkül való volt, mint a miénk.

Amig a purgatórium szent tüzében megtisztulnak, elválasztva attól, amit a földön szerettek — a távollét kínjait szenvedik és ez a szenvedés rájuk nézve a legkegyetlenebb. Annyira boldogtalanok, hogy az ég angyala megkönyörül szerelmi bánatukon. Isten engedelmével minden évben, az éjszaka egy óráján át, egyesíti a barátot a barátnéjával a plébánia-templomban, ahol megengedik nekik, hogy kéz-kézben végighallgassák az árnyak miséjét. Ez az igazság. Ha megadatott nekem, hogy halálod előtt itt lássalak, Katalin, ez olyan dolog, ami nem történt meg Isten engedelme nélkül.

És Fontaine Katalin azt felelte a lovagnak:

— Szeretnék meghalni, hogy ismét oly szép

1937. IV. 2

comme aux jours, mon défunt seigneur, où je te donnais à boire dans la forêt.

Pendant qu'ils parlaient ainsi tout bas, un chanoine très vieux faisait la quête et présentait un grand plat de cuivre aux assistants qui y laissaient tomber tour à tour d'anciennes monnaies qui n'ont plus cours depuis longtemps; et les pièces tombaient en silence. Quand le plat de cuivre lui fut présenté, le chevalier mit un louis qui ne sonna pas plus que les autres pièces d'or ou d'argent.

Puis le vieux chanoine s'arrêta devant Catherine Fontaine, qui fouilla dans sa poche sans y trouver un liard. Alors, ne voulant refuser son offrande, elle détacha de son doigt l'anneau que le chevalier lui avait donné la veille de sa mort, et le jeta dans le bassin de cuivre. L'anneau d'or, en tombant, sonna comme un lourd battant de cloche et, au bruit retentissant qu'il fit, le chevalier, le chanoine, le célébrant, les clercs, les dames, les cavaliers, l'assistance entière s'évanouit; les cierges s'éteignirent et Catherine Fontaine demeura seule dans les ténèbres.

Ayant achevé de la sorte son récit, le sacristain but un grand coup de vin, resta un moment songeur et puis reprit en ces termes:

— Je vous ai conté cette histoire telle que mon père me l'a contée maintes fois, et je crois qu'elle est véritable parce qu'elle est conforme à tout ce que

1935 VII 1, 1936 XI 3

legyek, mint azokon a napokon, mikor inni adtam neked az erdőben, én boldogult Uram.

Mialatt így egész halkan beszélgettek, egy vén kanonok alamizsnát szedett, és a jelenlevők elé egy nagy réztálat tartott, amelybe mindenki, sorban, régi, forgalomból kikerült pénzeket dobott; és a pénzek zaj nélkül estek a tálba. Mikor a réztálat a lovag elé tartották, a lovag egy Lajos-aranyat dobott bele, amely ép oly kevéssé adott hangot, mint a többi ezüst- és aranypénz.

Ezután Katalin előtt állt meg az öreg kanonok; Katalin hiába kutatott a zsebében, egy fillért sem talált. Ekkor, nem akarván megtagadni az áldozatot, levette ujjáról azt a gyűrűt, melyet a lovag halála előtt való estén adott neki s beledobta a réztálba. Az aranygyűrű leesett és megszólalt, mint egy nehéz harangnyelv és a visszhangzó zajra a lovag, a kanonok, a miséző pap, a káplánok, a hölgyek, a lovagok, az egész társaság eltünt; a gyertyák kialudtak és Fontaine Katalin egyedül maradt a sötétségben.

Miután a sekrestyés ilyenformán befejezte elbeszélését, egy nagy korty bort ivott, egy kissé elgondolkozott és aztán ezekkel a szavakkal folytatta:

— Elmondtam Önnek ezt a történetet úgy, ahogy apám többször elmesélte nekem, és azt hiszem, hogy ez a történet igaz, mert megfelel mindannak, amit én

1937. IV. 18

j'ai observé des moeurs et des coutumes particulières aux trépassés. J'ai beaucoup pratiqué les morts depuis mon enfance et je sais que leur usage est de revenir à leurs amours.

C'est ainsi que les morts avaricieux errent, la nuit, près des trésors qu'ils ont cachés de leur vivant. Ils font bonne garde autour de leur or; mais les soins qu'ils se donnent,[8]) loin de leur servir, tournent à leur dommage, et il n'est pas rare de découvrir de l'argent enfoui dans la terre en fouillant la place hantée par un fantôme.

De même les maris défunts viennent tourmenter, la nuit, leurs femmes mariées en secondes noces, et j'en pourrais nommer plusieurs qui, morts, ont mieux gardé leurs épouses qu'ils n'avaient fait vivants.

Ceux-là sont blâmables, car, en bonne justice, les défunts ne devraient point faire les jaloux. Mais je vous rapporte ce que j'ai observé. C'est à quoi il faut prendre garde quand on épouse une veuve. D'ailleurs, l'histoire que je vous ai contée est prouvée dans la manière que voici:

Le matin, après cette nuit extraordinaire, Catherine Fontaine fut trouvée morte dans sa chambre. Et le suisse[9]) de Sainte-Eulalie trouva dans le plat de cuivre qui servait aux quêtes une bague d'or avec deux mains unies. D'ailleurs, je ne suis pas homme à faire des contes pour rire. — Si nous demandions une autre bouteille de vin! . . .

a halottak erkölcséről és sajátos szokásairól megfigyeltem. Én sokat érintkeztem a holtakkal gyermekkorom óta és tudom, hogy vissza szoktak térni szerelmeikhez.

Így bolyonganak éjjel a fösvény holtak azoknak a kincseknek közelében, melyeket életükben elrejtettek. Jól őrzik aranyukat; azonban az a gond, amivel gyötrik magukat, nemcsak hogy nem használ nekik, hanem még kárukra is fordul, és nem ritka dolog, hogy az emberek a földben elásott pénzt födöznek föl, ha olyan helyen ásnak, amelyet egy szellem látogat.

Hasonlóképen eljárnak az elhunyt férjek második házasságban élő feleségeikhez, hogy éjjel meggyötörjék őket, és többeket említhetnék, akik holtan jobban őrizték hitvestársukat, mint élve.

Ezeket azonban el kell ítélni, mert igazat szólva, az elhunytaknak nem szabadna féltékenykedniök. Én azonban azt közlöm Önnel, amit megfigyeltem. Azért vigyázni kell, ha az ember özvegyasszonyt vesz el feleségül. Az a történet egyébként, amit Önnek elmeséltem, a következő módon bizonyosodott be:

Erre a rendkivüli éjszakára következő reggel Fontaine Katalint halva találták a szobájában. És Szent Eulália templomának szolgája megtalálta az összekulcsolt kezekkel diszített gyűrűt abban a réztálban, amelyet alamizsnagyüjtésnél használtak. Egyébként én nem vagyok az az ember, aki mulatságos meséket szoktam kitalálni. — Hátha rendelnénk még [illegible] üveg bort! . . .

Scolastica.

En ce temps-là, qui était le IVe siècle de l'ère chrétienne, le jeune Injuriosus, fils unique d'un sénateur d'Auvergne (on appelait ainsi les officiers municipaux), demanda en mariage une jeune fille du nom de Scolastica, unique enfant comme lui d'un sénateur. Elle lui fut accordée. Et la cérémonie du mariage ayant été célébrée, il l'emmena dans sa maison et lui fit partager sa couche. Mais elle, triste et tournée contre le mur, pleurait amèrement.

— De quoi te tourmentes-tu, dis-moi, je te prie?

Et, comme elle se taisait, il ajouta:

— Je te supplie, par Jésus-Christ, fils de Dieu, de m'exposer clairement le sujet de tes plaintes.

Alors elle se retourna vers lui:

— Quand je pleurerais tous les jours de ma vie, dit-elle, je n'aurais pas assez de larmes pour répandre la douleur immense qui remplit mon coeur. J'avais résolu de garder toute pure cette faible chair[1]) et

Scolastica.

Ebben az időben, a keresztény időszámítás IV. századában, az ifjú Injuriosus, egy auvergnei szenátor (így hívták a városi tisztviselőket) egyetlen fia, nőül kért egy Scolastica nevű leányt, aki ép úgy mint ő, egyetlen gyermeke volt egy szenátornak. A leányt hozzáadták. Miután az esküvői szertartást megülték, az ifjú elvezette házába a leányt és megosztotta vele ágyát. A leány azonban szomorú volt, a fal felé fordult és keservesen sírt.

— Mi bánt, mondd meg, kérlek?

És mivel a leány hallgatott, az ifjú hozzátette:

— Jézus Krisztusra, az Isten fiára kérlek, add elő világosan bánatod okát.

Erre a leány feléje fordult:

— Ha életem minden napján sírnék, mondotta, még akkor se volna elég könnyem ahhoz, hogy kiöntsem azt a végtelen fájdalmat, amely szivem betölti. Eltökéltem, hogy megőrzöm tisztán ezt a gyönge testet

d'offrir ma virginité à Jésus-Christ. Malheur à moi, qu'il a tellement abandonnée que je ne puis accomplir ce que je désirais! O jour que je n'aurais jamais dû voir![2]) Voici que, divorcée d'avec l'époux céleste qui me promettait le paradis pour dot, je suis devenue l'épouse d'un homme mortel, et que cette tête qui devait être couronnée de roses immortelles est ornée ou plutôt flétrie de ces roses déjà effeuillées; hélas! ce corps qui, devait revêtir l'étole de pureté, porte comme un vil fardeau le voile nuptial. Pourquoi le premier jour de ma vie n'en fut-il pas le dernier? Oh! heureuse si j'avais pu franchir la porte[3]) de la mort avant de boire une goutte de lait! et si les baisers de mes douces nourrices eussent été déposés sur mon cercueil! Quand tu tends les bras vers moi, je songe aux mains qui furent percées de clous pour le salut du monde.

Et, comme elle achevait ces paroles, elle pleura amèrement.

Le jeune homme lui répondit avec douceur!

— Scolastica, nos parents, qui sont nobles et riches parmi les Arvernes,[4]) n'avaient les tiens qu'une fille et les miens qu'un fils. Ils ont voulu nous unir pour perpétuer[5]) leur famille, de peur qu'après leur mort un étranger ne vînt à hériter de leurs biens.

Mais Scolastica lui dit:

— Le monde n'est rien; les richesses ne sont rien; et cette vie même n'est rien. Est-ce vivre que d'attendre

és hogy Jézus Krisztusnak áldozom a szűzességem. Oh jaj nekem, akit Jézus annyira elhagyott, hogy nem teljesíthetem azt, amire vágyódtam! Oh bárcsak ne éltem volna meg soha ezt a napot! Ime, elválva égi hitvesemtől, aki hozományul a paradicsomot igérte nekem, halandó férfi neje lettem és ime, ez a fej, amelynek halhatatlan rózsákkal kellett volna megkoronázva lennie, ezekkel a már is levelük hullatta rózsákkal van diszítve, vagyis inkább meggyalázva; oh jaj, ez a test, amelynek a tisztaság stóláját kellett volna felöltenie, a menyasszonyi fátylat viseli, mint valami rút terhet. Miért nem volt életem első napja az utolsó? Oh, mily boldog lennék, ha átléphettem volna a halál küszöbét, mielőtt egy csöpp tejet ittam! és ha szelid dajkáim csókjai koporsómra hullottak volna! Mikor felém tárod a karod, arra a kézre gondolok, melyet a Világ üdvéért szögeztek át.

És miután szavait befejezte, keservesen sírt.

Az ifjú szeliden felelt neki:

— Scolastica, szüleink előkelők és gazdagok az arvernusok között, a tieidnek csak egy leányuk van, az enyéimnek csak egy fiuk. Egyesíteni akartak minket, hogy családjuk ki ne haljon és nehogy haláluk után valami idegen örökölje vagyonukat.

Scolastica azonban így szólt:

— A világ semmi; a gazdagság semmi; és az élet is semmi. Élni nem annyi-e, mint várni a halált?

la mort? Seuls ceux-là vivent qui, dans la béatitude éternelle, boivent la lumière et goûtent la joie angélique de posséder Dieu.

En ce moment, touché par la grâce, Injuriosus s'écria:

— O douces et claires paroles! La lumière de la vie éternelle brille à mes yeux! Scolastica, si tu veux tenir ce que tu as promis, je resterai chaste auprès de toi.

A demi rassurée et souriant déjà dans les larmes:

— Injuriosus, dit-elle, il est difficile à un homme d'accorder une pareille chose à une femme. Mais si tu fais que nous demeurions sans tache dans ce monde, je te donnerai une part de la dot qui m'a été promise par mon époux et seigneur Jésus-Christ.

Alors, armé du signe de la croix, il dit:

— Je ferai ce que tu désires.

Et s'étant donné la main, ils s'endormirent.

Et par la suite ils partagèrent le même lit[6]) dans une incomparable chasteté. Après dix années d'épreuves, Scolastica mourut.

Selon la coutume du temps, elle fut portée dans la basilique en habit de fête et le visage découvert, au chant des psaumes, et suivie de tout le peuple.

Agenouillé près d'elle, Injuriosus prononça à haute voix ces paroles:

Csupán azok élnek, akik az örök boldogságban a fényességet isszák és az Isten bizásában való angyali örömöt izlelik.

Ebben a pillanatban Injuriosust megszállta az isteni kegyelem és fölkiáltott:

— Oh, édes és tiszta szavak! Az örök fényesség a szemembe ragyog! Scolastica, ha meg akarod tartani azt, amit igértél, én is szűz maradok melletted.

Félig-meddig megnyugodva és könnyein át mosolyogva:

— Injuriosus, szólt Scolastica, nehezen adhat meg egy férfi hasonló dolgot egy nőnek. Ha azonban megteszed, hogy mocsok nélkül maradunk ezen a világon, neked adom egy részét annak a hozománynak, melyet Jézus Krisztus, az én férjem és uram, igért nekem.

Az ifjú fölfegyverezve magát a kereszt jelével, így szólt:

— Úgy teszek, amint kivánod.

Kezüket nyujtották egymásnak és elaludtak.

És azóta hasonlíthatatlan szűzességben osztották meg ágyukat. Tiz évi megpróbáltatás után Scolastica meghalt.

A kor szokása szerint, ünnepi ruhában, födetlen arccal, a zsoltárok hangja mellett, az egész néptől kisérve, vitték a bazilikába.

Injuriosus melléje térdelt és hangosan így szólt:

— Je te rends grâce, Seigneur Jésus, de ce que tu m'as donné la force de garder intact ton trésor.

A ces mots, la morte se souleva de son lit funèbre, sourit et murmura doucement:

— Mon ami, pourquoi dis-tu ce qu'on ne te demande pas?

Puis elle se rendormit du sommeil éternel.

Injuriosus la suivit de près dans la mort. On l'ensevelit non loin d'elle, dans la basilique de Saint-Allire. La première nuit un rosier miraculeux, sorti du cercueil de l'épouse virginale, enlaça les deux tombes de ses bras fleuris.[8]) Et le lendemain, le peuple vit qu'elles étaient liées l'une à l'autre par des chaînes de roses. Connaissant à ce signe la sainteté du bienheureux Injuriosus et de la bienheureuse Scolastica, les pêtres d'Auvergne signalèrent ces sépultures à la vénération des fidèles.

Mais il y avait encore des païens dans cette province, évangélisée par les saints Allire et Népotien. L'un d'eux, nommé Silvanus, vénérait les fontaines des nymphes, suspendait des tableaux aux branches d'un vieux chêne et gardait à son foyer des petites figures d'argile représentant le soleil et les déesses Mères. A demi caché dans le feuillage, le dieu des jardins protégeait son verger. Silvanus occupait sa vieillesse à faire des poèmes. Il composait des églogues et des élégies d'un style un peu dur, mais d'un tour ingénieux et dans lesquels il introduisait les vers des anciens chaque fois qu'il en trouvait le moyen.

— Hálát adok neked, Uram Jézus, hogy erőt adtál érintetlenül megőriznem a te kincsed.

Ezekre a szavakra a halott fölemelkedett halotti ágyáról, mosolygott és édesen suttogta:

— Kedvesem, miért mondasz olyasmit, amit nem kérdeztek tőled?

Azután ismét örök álomba merült.

Injuriosus nemsokára követte feleségét a halálba. Őt is Szent Allire bazilikájában temették el, közel Scolasticához. Az első éjjel egy csodálatos rózsató nőtt ki a szűz feleség koporsójából és befutotta virágaival a két sírt. És másnap látta a nép, hogy a hitvestársak sírjai rózsaláncokkal vannak összekötve. Az auvergnei papok, fölismervén e jelben boldog Injuriosus és boldog Scolastica szent voltát, a hivők tiszteletébe ajánlották a sírokat.

Azonban még pogányok is éltek ezen a vidéken, akiket Szent Allire és Szent Népotianus térített meg. Ezek egyike, akit Silvanusnak hivtak, a nimfák kútjait tisztelte, egy öreg tölgy ágaira képeket aggatott és tűzhelyénél a Napot, meg az isteni Anyákat ábrázoló kis agyagszobrokat őrzött. A kertek istene, félig elbújva a lombok közé, óvta gyümölcsösét. Silvanus azzal töltötte öregségét, hogy verseket költött. Pásztorkölteményeket és elégiákat irt, melyeknek stilusa kissé darabos volt, de azért nem elmés fordulatok nélkül, és amelyekbe, amikor csak módját ejthette, régi versszorokat csúsztatott be.

Ayant visité avec la foule la sépulture des époux chrétiens, le bonhomme admira le rosier qui fleurissait les deux tombes. Et, comme il était pieux à sa manière, il y reconnut un signe céleste. Mais il attribua le prodige à ses dieux et il ne douta pas que le rosier n'eût fleuri par la volonté d'Eros.

«La triste Scolastica, se dit-il, maintenant qu'elle n'est plus qu'une ombre vaine, regrette le temps d'aimer et les plaisirs perdus. Les roses qui sortent d'elle et qui parlent pour elle, nous disent: Aimez, vous qui vivez.[7]) Ce prodige nous enseigne à goûter les joies de la vie, tandis qu'il en est temps encore.»

1936. II. 19.
1935. VII. 24.
OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Amikor a tömeggel meglátogatta a keresztény házaspár sírját, a derék ember megcsodálta a rózsatőt, amely a két sír fölött virágzott. És minthogy a maga módja szerint istenfélő ember volt, égi jelet ismert föl ebben. Ő azonban a csodát a saját isteneinek tulajdonította és nem kételkedett abban, hogy a rózsató Eros akarata folytán virágzott ki.

«A szomorú Scolastica, így szólt magában, most, hogy csak puszta árnyék, sajnálja a szerelem idejét és az elvesztett gyönyöröket. Azok a rózsák, melyek belőle fakadnak és amelyek helyette szólnak, ezt mondják nekünk: Szeressetek, amig éltek! Ez a csoda arra tanít bennünket, hogy élvezzük az élet örömeit addig, amig itt az ideje.»

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Hungaria könyvnyomda és kiadóüzlet nyomása Budapest

Jegyzetek.

Az árnyak miséje.

[1]) nem nyugtalankodom. — [2]) félig lerombolt. [3]) rátette a lábát. — [4]) Jessé bibliai személy, Dávid király atyja. Jessé fája = Krisztus családfája. — [5]) nagyszámú. — [6]) kardot (spádét) hordva. — [7]) légy, fekete szépségflastrom. — [8]) adnak maguknak. — [9]) svájci; templomszolgáknak, portásoknak régebben öles termetű svájciakat fogadtak.

Scolastica.

[1]) húst. — [2]) ne láttam volna. — [3]) kapuját. — [4]) gall törzs, mely a mai Auvergne tájékán lakott. — [5]) örökké tartson. — [6]) ugyanazt az ágyat. — [7]) ti, akik éltek. — [8]) virágos karjaival.

eau, au = ó (*Paul:* Pól), *eu, oeu* = ö (*meuble*: möbl), *ou* = ú (*blouse:* blúz), *ai, ei* = e (*aimer:* emé), *u* = ü (*revue*: rövü), *oi* = oá (*roi:* roá), *oy, ay* (magánhangzók előtt) = *oáj, ej* (*royal:* roájál).

Orrhangú magánhangzók. Ha valamely magánhangzóra *m* vagy *n* következik s ez után mássalhangzó jön, akkor az *m* és *n* néma, de helyette a megelőző magánhangzó orrhangú lesz:

am, an, em, en = orrhangú a (*dans:* dã), *aim, ain, eim, ein, im, in, yn, ym* = orrhangú e (*simple:* szẽpl), *om, on* = orrhangú ó (*comte:* kõt), *oin* = orrhangú oe (*moins:* moẽ), *un, um, eun* = orrhangú ő (*parfum:* parfő).

Magyartól eltérő ejtésű mássalhangzók: a *c*, az *e, i* és *y* előtt sz-nek hangzik, különben k (*ici*: iszi, *coeur:* kőr), *ch* = s (*chambre:* sãbr), *g* az *e, i, y* előtt = zs (*gilet:* zsilé), különben = g; ha a *g* az *e, i, y* előtt is g-nek ejtendő, akkor *gu*-t irunk (*guide:* gid), ha a *g, a, o, u* előtt is zs-nek ejtendő, akkor *ge*-t irunk (Georges: zsorzs), *gn* = ny (*cognac:* konyak), *j* = zs (*jeu:* zső), *qu* = k (*quatre:* kátr), *s* = sz (*soldat:* szoldá), két mássalhangzó között = z (*vase:* váz), a *t* a *tion, tie, tience* hangcsoportban = sz (*portion*: porszion).

A kettős mássalhangzókat is egyszerűen ejtjük (*passé:* pászé).

Két értelmileg összetartozó szónál az első szó néma végső mássalhangzója hangzóvá lesz, ha a rákövetkező szó magánhangzóval kezdődik, s ilyenkor átsimul a másik szó elejére, a *d*-t t-nek, az *f*-t v-nek, a *g*-t k-nak, az *s*-t és *x*-t z-nek, a többit rendes értékében (*les oiseaux:* lézoázó, *devant eux:* dövãtő).

Kétnyelvű Klassikus Könyvtár

Szerkeszti

Király György és Trócsányi Zoltán

1. **Wilde:** *A Boldog Herceg — The Happy Prince.* (Angolból Honti R.)
2. **Hoffmann:** *A vampir — Der Vampir.* (Németből Trócsányi Z.)
3. **Maupassant:** *Az ékszer — La Parure.* (Franciából Baranyai Z.)
4. **Boccaccio:** *Lizetta — Lisetta.* (Olaszból Honti R.)
5. **Poe:** *A Vörös Halál álarca — The Masque of the Red Death.* (Angolból Király Gy.)
6. **Lemaître:** *A szirén — La Sirène.* (Franciából Velledits L.)
7. **Dickens:** *A sírásó — The Sexton.* (Angolból Wildner Ö.)
8. **France:** *Az árnyak miséje — La Messe des Ombres.* (Franciából Lehel I.)
9. **Wells:** *A csillag — The Star.* (Angolból Király Gy.)
10. **Balzac:** *A hóhér — Le Bourreau.* (Franciából Siklóssy P.)
11. **Collins Ch.:** *Egy pár keztyű — A Pair of Gloves.* (Angolból Benedek M.)
12. **Gautier:** *A mumia lába — Le Pied de Momie.* (Franciából Zolnai B.)

Legközelebb sorra kerülnek:

Kipling, Stevenson, Mark Twain, Irving, Daudet, Mérimée, Zola, Baudelaire.

Hungaria könyvnyomda és kiadóüzlet Budapest

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

1971 FEB 13

